

Social Work & Education

© SW&E, 2019

УДК 378.1

DOI: 10.25128/2520-6230.19.1.8

Віталій Андрєєв,*Аспірант,**Університет імені А. Нобеля.**Методист,**ОКВНЗ “Дніпропетровський
театрально-художній коледж”**м. Дніпро, Україна*149023@ukr.net

ORCID: 0000-0003-2029-925X

Article history:*Received:* January 05, 2018*1st Revision:* February 20, 2019*Accepted:* March 30, 2019

Андрєєв, В. (2019). Педагогічна взаємодія викладачів коледжу мистецького напрямку, *Social Work and Education*, Vol. 6, No. 1., pp. 80-86. DOI: 10.25128/2520-6230.19.1.8

ПЕДАГОГІЧНА ВЗАЄМОДІЯ ВИКЛАДАЧІВ КОЛЕДЖУ МИСТЕЦЬКОГО НАПРЯМКУ

АНОТАЦІЯ. У статті розкрито значущість понять “спілкування” та “педагогічне спілкування”. Показана структура педагогічної взаємодії, стратегія і тактика. Розглянуті теоретичні питання стосунків викладачів коледжу, які здійснюються у формі взаємодії та партнерства. Існування суспільства не можна уявити поза спілкування і взаємодії людей як його членів один з одним, тому спілкування завжди залишалося об’єктом не тільки повсякденної, а й наукової уваги. Також стаття розкриває сутність педагогічної взаємодії як складного суб’єктно-суб’єктного соціально-педагогічного поняття. Спілкування допомагає краще зрозуміти процес міжособистісних відносин. Інтерес до спілкування виявляють представники різних наук. Цей “феномен” є багатовимірним і багаторівневим явищем.

Вказується на наукові підходи до визначення сутності поняття “педагогічне спілкування”. Інтерес до спілкування проявляється представниками різних наук, оскільки він є багатовимірним і багаторівневим явищем.

Ключові слова: спілкування; педагогічне спілкування; педагогічна взаємодія; партнерство.

Вступ

Спілкування – соціальна форма взаємодії між людьми, опосередкована обміном думками, почуттями, ідеями переживаннями (Саннікова, 1995, с. 46). Існування суспільства неможливо уявити поза спілкування та взаємодії людей, як його членів один з одним, тому спілкування завжди залишалося об'єктом не тільки повсякденної, але й наукової уваги. Спілкування допомагає глибше розглянути процес міжособистісної взаємодії та міжособистісних взаємин (Максименко, 2004, с. 70-71). Пріоритетним напрямком є дослідження щодо того, як відбувається взаємодія педагогічних працівників у освітньому середовищі коледжу мистецького спрямування.

Інтерес до спілкування виявляють представники різних наук, бо воно є багатовимірним та багаторівневим феноменом. Педагогічна взаємодія у спілкуванні є однією з головних проблем, через призму якої вивчаються питання сприймання й розуміння людьми одне одного (Бандурка, 2003, с. 137; Волкова, 2003, с. 34; Леонтьєв, 1996, с. 17).

Аналіз останніх публікацій

Слід підкреслити, що феномен спілкування давно привертає увагу вчених різних галузей науки: філософії, психології, педагогіки, соціології.

Теоретичним проблемам філософії спілкування присвячено дослідження В. Вандишева, М. Кагана, О. Пономарьова, В. Соковніна; взаємодії та партнерству – М. Бахтіна, О. Генієвої, Т. Грушевицької, О. Радугіна; обґрунтуванню спілкування та комунікації – В. Ільганаєвої, М. Кагана, Г. Почепцова, Б. Родіонова, А. Соколова, О. Холода, Ф. Шаркова.

В педагогіці та психології професійне та педагогічне спілкування інтенсивно вивчається в роботах Н. Волкової, О. Барабанщикова, Є. Бондаревської, Т. Вільчинської, С. Кульневич, Г. Локаревої, С. Міщенко, С. Муцинова, В. Семиченко, В. Серікова, А. Щербакова, А. Коваленко.

Свій внесок у вивчення питань спілкування щодо соціальної роботи зробили у своїх працях такі вчені як М. Бахтін, Г. Белякова, Г. Медведева, С. Савкіна, М. Фирсов, Е. Ярська-Смирнова, А. Бойко, Н. Бондаренко, О. Брижоватої.

Соціологія розглядає спілкування і взаємодію як людські контакти, які призводять до соціальних результатів та наслідків, що висвітлено в наукових працях: І. Биховської, П. Віноградрова, А. Єгорова, З. Гуськова, Л. Лубишева, Ю. Манько, О. Мільштейна, Р. Натанова.

Констатуємо, що при значній кількості представлених досліджень щодо спілкування і взаємодії в різних аспектах необхідно звернути увагу на те, що нерозкриті питання пов'язані з педагогічною взаємодією саме викладачів коледжу художнього спрямування.

Мета статті полягає в розкритті теоретичних основ педагогічної взаємодії щодо спілкування викладачів коледжу мистецького напрямку.

У відповідності з вказаною метою необхідно вирішити наступні **задавання:**

– визначити, що собою представляє спілкування як багатоплановий процес встановлення і розвитку контактів між людьми щодо педагогічної взаємодії;

– з'ясувати яким чином відбувається професійна взаємодія викладачів коледжу мистецького спрямування.

Методологія дослідження: реалізація зазначених задач здійснювалась за допомогою наступних методів: вивчення літературних джерел; вивчення педагогічного досвіду; спостереження; анкетування та аналізу кваліфікаційних характеристик тощо. Також, необхідно зазначити, що в дослідженні феномена спілкування методологічною основою є положення про єдність спілкування та діяльності педагогічних працівників коледжу.

Основна частина

На сучасному етапі розвитку суспільства інтерес до дослідження проблеми феномену спілкування зростає. Пояснюється – це тим, що спілкування виступає одним з фундаментальних ознак суспільного і індивідуального розвитку особистості і важливою умовою людської діяльності. Сьогодні, як ніколи, необхідне не тільки вдосконалення економічної, соціально-політичної та духовної сфер життя суспільства, але також міжособистісних контактів, виховання культури спілкування і поведінки, здатності до взаєморозуміння (Homans, 1974, с. 60). У спілкуванні об'єктом діяльності для кожної людини є інша людина, воно проявляється не тільки в формуванні індивідуального, а й колективного суб'єкта діяльності. Потреба в спілкуванні є однією з базових потреб людини. Ця потреба впливає на поведенку людей в не меншій мірі, чим основні життєво необхідні потреби.

Спілкування – складний багатоплановий процес встановлення і розвитку контактів між людьми, що викликається потребами спільної діяльності і містить в собі обмін інформацією, вироблення єдиної стратегії взаємодії, сприймання і розуміння іншої людини (Mehrabian, 1972, с. 120).

Наведене вище визначення підкреслює системність спілкування та його багатофункціональну природу.

У психолого-педагогічній літературі, наприклад, педагогічне спілкування розкриваються наступними визначеннями:

- соціальна форма взаємодії між людьми, опосередкована обміном думками, почуттями, ідеями, переживаннями (Сайтарлі, 2007, с. 232);
- обмін думками, інформацією та емоційними переживаннями між людьми, тобто актуалізація комунікативної функції мови в різноманітних мовленнєвих ситуаціях (Семенюк, 2010, с. 231);
- складна взаємодія людей, в процесі якої здійснюється обмін думками, почуттями, емоціями, способами поведінки, звичками, а також задовольняються потреби особистості в підтримці, солідарності, співчутті, дружбі, належності тощо (Олійник, 2014, с. 126).

Звідси виходить, що сутність педагогічного спілкування викладачів коледжу виявляється у його змісті, функціях, видах, формах, способах і мотивах. Найбільш просту модель спілкування можна представити як обмін повідомленнями між двома співрозмовниками.

Під педагогічним спілкуванням розуміють професійне спілкування викладача, спрямоване на створення сприятливого психологічного клімату, а також на іншого роду психологічну оптимізацію навчальної діяльності і відносин між викладачами, що має певні педагогічні функції (Муєр, 1980, с. 9).

Залежно від різних ознак педагогічне спілкування викладачів коледжу мистецького напрямку може бути: 1) контактне – дистанктне; 2) вербальне – невербальне; 3) інформативне – неінформативне; 4) діалогічне – монологічне; 5) публічне; 6) офіційне – неофіційне.

Професійні стосунки викладачів коледжу здійснюються у формі взаємодії. Взаємодія – це процес безпосереднього або опосередкованого впливу суб'єктів

одне на одного, який породжує причинну обумовленість їх дій і взаємозв'язків. Цей процес потребує активності і взаємної спрямованості дій тих людей, які беруть у ньому участь (Чайка, 2005, с. 26).

У педагогічному спілкуванні викладачів коледжу виділяють стратегію і тактику взаємодії.

Стратегія – це спосіб дії суб'єкта для досягненню головної мети впливу на партнера по спілкуванню.

Залежно від цілей виділяють такі провідні тактики поведінки у взаємодії:

1) співробітництво – така форма взаємодії, при якій обидва партнери по спілкуванню сприяють один одному в досягненні індивідуальних та загальних цілей спільної діяльності;

2) протиборство – партнери протидіють один одному в досягненні індивідуальних цілей, орієнтуючись тільки на свої цілі без урахування цілей партнера;

3) компромісна взаємодія – партнери по спілкуванню в чомусь сприяють, а в чомусь протидіють один одному;

4) відхід від взаємодії – партнери намагаються уникати активної взаємодії, йдуть від контактів, йдуть на ризик недосягнення власних цілей;

5) контрастна взаємодія – один з партнерів намагається сприяти іншому, а той активно протидіє йому;

6) односпрямована взаємодія – один з партнерів приносить в жертву власні цілі і сприяє досягненню цілей іншого, який ухиляється від співпраці щодо спілкування.

У викладачів коледжу згідно специфіки роботи можуть бути наступні акти взаємодії: особистісні, міжособистісні, особистісно-групові, міжгрупові.

Структура педагогічної взаємодії включає: суб'єкти взаємодії, взаємний зв'язок суб'єктів спілкування, взаємний вплив суб'єктів, взаємні зміни суб'єктів спілкування.

Оскільки будь-яке спілкування здійснюється з приводу того чи іншого предмета, то характер взаємодії визначається відкритістю або закритістю предметної позиції.

Мета педагогічного спілкування досягається лише у випадку, коли викладачі коледжу прагнуть до взаємодії, зорієнтовані на отримання взаємної згоди, задоволення потреб кожного.

Умовами прояву ефективної професійної взаємодії викладачів коледжу у педагогічному спілкуванні є:

- прагнення досягти спільних поглядів;
- щирість поглядів на проблему, що обговорюється;
- дотримання принципу рівноправності сторін.

При виборі позиції в спілкуванні слід враховувати всі обставини: ступінь довіри до партнера, можливі наслідки відкритості педагогічного спілкування.

При здійсненні педагогічного спілкування необхідно враховувати такі компоненти, як пізнавальний, емоційний та практичний. Але надмірний прояв одного із вказаних компонентів погіршує результати педагогічного контакту: зосередження тільки на пізнавальному компоненті призводить лише до створення методики та стратегії розв'язання проблем; емоційне спілкування – може загострити стосунки між суб'єктами спілкування і, навіть, спровокувати конфлікт (Ботвина, 2000, с. 150).

Висновки

Отже, виходячи з вищесказаного, ми можемо зазначити, що спілкування є однією з універсальних реальностей буття людини, специфічним видом і необхідною умовою її діяльності. Від педагогічного спілкування значною мірою залежить психологічний клімат в педагогічному колективі. Правильно організоване педагогічне спілкування не тільки забезпечує ефективний обмін інформацією, а й дає змогу краще пізнати свого колегу, спрогнозувати особливості подальшої професійної взаємодії. Для успішного спілкування треба створювати умови, які сприяли б самоактуалізації співрозмовників та їхній продуктивній співпраці.

Перспективи подальших досліджень. Автор статті вважає, що в подальше дослідження необхідно націлити на вивчення питань пов'язаних з організації взаємодії щодо педагогічного спілкування викладачів коледжу мистецького напрямку при застосуванні форм і методів методичної роботи.

Література

Бандурка, М., Тюріна В., Федоренко О. (2003). Основи психології і педагогіки: підручник. – Харків. Видавництво Національного університету внутрішніх справ.

Ботвина, Н. В. (2000). Міжнародні культурні традиції: мова та етика ділового спілкування: навч. посіб. Київ: АртЕк.

Волкова, Н. П. (2002). Педагогіка: Посібник для студентів вищих навчальних закладів. – Київ: Академія.

Леонтьев, А. А. (1996). Педагогическое общение. М. К. Кабардова (Ред.). (2-е изд., перераб. и доп). Москва: Нальчик.

Максименко, С. Д. (2004). Загальна психологія: навч. посіб. [2-ге вид., перероб. і доп.]. – К.: Центр навчальної літератури.

Олійник, К. С. (2014). Професійна етика та спілкування в соціальній роботі. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Педагогіка, соціальна робота. Вип. 33, 126-128.

Сайтарли, І. А. (2007). Культура міжособистісних стосунків: навч. посіб. Київ: Академвидав.

Саннікова, О. П. (1995). Емоційність в структурі особистості. Одеса: Хорс.

Семенюк, О. А., Парашук В. Ю. (2010). Основи теорії мовної комунікації: Навч. посіб. Київ: ВЦ “Академія”.

Чейка, Г. Л. (2005). Культура ділового спілкування менеджера: Навч. посіб. Київ: Знання.

Mehrabian, A. (1972). Non-Verbal Communication. Chicago: Aldine.

Myer, G. E. & Myer M.T. (1980). The dynamics of human communication: a laboratory approach: New York.

Homans, G. C. (1974). Social Behavior: Its Elementary Forms. Rev. ed. New York: Harcourt Brace Jovanovich.

PEDAGOGICAL INTERACTION OF THE TEACHERS OF THE ARTS COLLEGES

Vitaly Andreev, Ph.D. student of Department of Pedagogy and Psychology, Alfred Nobel University. Methodist, OKVNZ "Dnipropetrovsk Theater and Art College", Dnipro, Ukraine

ABSTRACT. The article reveals the significance of the concepts of "communication" and "pedagogical communication". The structure of pedagogical interaction, strategy and tactics has been shown. The theoretical questions of relations of art college teachers, which are carried out in the form of interaction and partnership, have been considered. It has been indicated scientific approaches to the definition of the concept of "pedagogical communication". It got to know that communication is one of the main problems, through the prism, which studies questions of people's perception and understanding of each other.

Communication helps to better understand the process of interpersonal interaction and interpersonal relationships. Interest in communication manifests representatives of different sciences, because it is a multidimensional and multilevel phenomenon. The existence of society can not be imagined outside the communication and interaction of people as its members with each other, so communication has always remained an object not only of everyday, but also of scientific attention.

Communication is one of the universal realities of human existence, a specific kind and a necessary condition for its activity. The psychological climate in the pedagogical collective of art colleges largely depends on the professional-pedagogical communication. Correctly organized professional and pedagogical communication not only provides an effective exchange of information, but also allows you to better know your colleague, to predict the features of further professional interaction. For successful communication, it is necessary to create conditions that would facilitate the self-actualization of the interlocutors and their productive cooperation. Further research, in our opinion, requires the issues of providing, organizing and regulating the relationship of professional and pedagogical communication of teachers of the college of artistic direction in the conditions of methodical work.

Keywords: communication; pedagogical communication; pedagogical interaction; partnership.

References

Bandurka, M. & Tyurina V., Fedorenko O. (2003). Fundamentals of Psychology and Pedagogy: Textbook. Kharkiv Publishing House of the National University of the Interior. [in Ukrainian].

Botvina, N. V. (2000). International cultural traditions: language and ethics of business communication. Kyiv: Artek. [in Ukrainian].

Ceyla, G. L. (2005). Culture dilovy spilkuvannya manager: Navch. posib Kiev: Knowledge. [in Ukrainian].

Chika, G. L. (2005). Culture of Business Communication Manager. Kyiv: Knowledge.[inUkrainian].

Homans, G. C. (1974). Social Behavior: Its Elementary Forms. – Rev. ed. – New York: Harcourt Brace Jovanovich.

Leontev, A. A. (1996). Pedagogicheskoe obschenie [Pedagogical communication] (2nd ed., rev.). M. K. Kabardova (Ed.). Moskov: Nalchik [in Russian].

Maksimenko, S. D. (2004). *General Psychology: Teaching manual* [2nd form., Processing. and add]. Kyiv: Center for Educational Literature.

Mehrabian, A. (1972). *Non-Verbal Communication*. Chicago: Aldine.

Myer, G. E. & Myer M. T. (1980). *The dynamics of human communication: a laboratory approach*: New York.

Olivnyk, K. S. (2014). Professional Ethics and Communication in Social Work. *Scientific Bulletin of Uzhgorod National University. Series: Pedagogy, social work*, 33, 126-128. [inUkrainian].

Sannikova, O. P. (1995). *Emotionality in the structure of the individual*. Odessa: Horse. [in Ukrainian].

Semeniuk, O. A. & Paraschuk V. Y. (2010). *Fundamentals of the theory of language communication: a manual*. Kyiv: Academy. [in Ukrainian].

Šitari, I. A. (2007). *Culture of interpersonal relations*. Kyiv: Akademvidav. [in Ukrainian].

Volkova, N. P. (2003). *Pedagogy: manual*. Kyiv: Alma Mater. [in Ukrainian].